

De toepassing van financiële data-analyse in de risicoanalyse

VERWERVEN VAN INZICHT

IS DE BASIS

Accountants bepalen de aard en omvang van de uit te voeren controlewerkzaamheden. Dit doen zij op basis van ingeschatte risico's. Om te komen tot deze risico's passen accountants de Standaard 315 'Risico's op een afwijking van materieel belang identificeren en inschatten is daarin de belangrijkste basis' toe.

In het proces van identificeren en inschatten van risico's gaat het om het verwerven en documenteren van inzicht.

De manier van documenteren en de diepgang daarvan is een zaak van professionele oordeelsvorming. Een belangrijk uitgangspunt is dat de documentatie zorgt dat een ervaren accountant, zonder ervaring bij de betreffende controle, inzicht krijgt in de uitgevoerde werkzaamheden.

Het uitvoeren van de controlewerkzaamheden van risicoanalyse (inzicht verkrijgen) is ook gebaseerd op de beschikbaarheid van informatie en beschikbaarheid van technologie. Data-analyse biedt daarin nieuwe mogelijkheden: je moet er alleen wel bewust van zijn.

DATA-ANALYSE EN

DE VERSCHILLENDE

FASERINGEN IN HET

CONTROLEPROCES

Controle-informatie wordt verkregen door het uitvoeren van a. risico-inschattingswerkzaamheden en b. verdere controlewerkzaamheden.

Data-analyse wordt traditioneel vooral ingezet voor de verdere controlewerkzaamheden. Dat kan **heel bewust** worden gedaan, namelijk als opgezette werkzaamheden om in te spelen op een onderkend risico's. Andersom is echter ook vaak de praktijk: Accountants krijgen door middel van data-analyse een breed en diepgaand **inzicht**. De ervaren accountant begrijpt deze informatie en betreft deze in de oordeelsvorming. Verschillende analyses hebben echter hun eigen vaktechnische waarde en plaats in de controle. Vaak blijken de verkregen inzichten accountants te ondersteunen in het maken van de **risicoafweging**.

Hier ligt de kans: Door al in de planningsfase de data-analyse in te zetten in de risico-analyse maak je de scherpere keuzes in de verdere controle.

DATA IN DE RISICOANALYSE

In deze whitepaper presenteren wij hoe data-analyse ingezet kan worden in de risicoanalyse. Het whitepaper is daarin geen integraal overzicht en ook niet een volledige vaktechnische uitwerking van het concept risicoanalyse. Wel is goed om allereerst te begrijpen wat we bedoelen met risicoanalyse.

Wanneer we spreken over risicoanalyse kunnen daar diverse beelden bij bestaan. In sommige gevallen blijken de accountants de **uitkomst** van de risicoanalyse te bedoelen: het ingeschatte risico op een afwijking van materieel belang op het niveau van de post en bewering¹.

We doelen hier echter op de risico-inschattingswerkzaamheden: *“De controlewerkzaamheden die zijn opgezet en uitgevoerd om de risico's op een afwijking van materieel belang (..), te identificeren en in te schatten (...).”*. Deze werkzaamheden bestaan vervolgens uit Inlichtingen, Cijferanalyses, Waarneming en Inspectie.

Anders gezegd: de accountant voert werkzaamheden uit, die leiden tot de risico-inschatting.

Nu we dit helder hebben, kunnen we verder kijken naar de vraag: hoe kan data-analyse worden ingezet in de risicoanalyse?

ELEMENTEN IN DE RISICOANALYSE

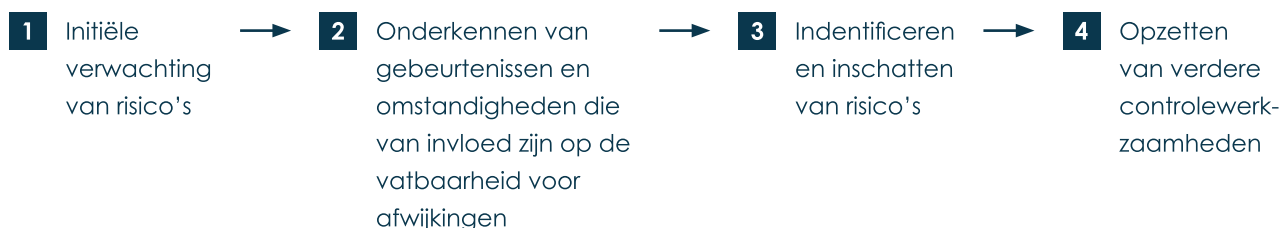
Een kernbegrip in de risicoanalyse is het verwerven van inzicht. In deze whitepaper zullen we echter zien dat 'het verwerven van inzicht' niet altijd herkend wordt als risico-inschattingswerkzaamheden. Het documenteren van informatie lijkt dan een bepaalde - op zichzelf staande - werkzaamheid. Ook denken accountants soms dat ervaring en klantinzicht al voldoende is om de speerpunten in de controle te onderkennen en wordt minder aandacht gegeven aan het documenteren van inzicht als basis.

De eenvoudige onderstaande figuur geeft aan dat 'het verwerven van inzicht' en het risico-identificatie en -inschattingsproces nauw verwant zijn en elkaar grotendeels overlappen.

Het documenteren van de stappen 2 en 3 is zowel essentieel als in de praktijk uitdagend. Door data-analyse toe te passen, kan veronderstelde kennis worden bevestigd of juist ter discussie worden gesteld.

Verwerven van inzicht

Risico-identificatie- en -inschattingsproces

¹ Uiteraard afgezien van risico's op het niveau van de jaarrekening als geheel

Ook de standaarden geven aanwijzingen voor het documenteren van de risicoanalysewerkzaamheden:

- de belangrijkste elementen van verworven inzicht (315 paragrafen 19, 21, 22, 24 en 25)
- de informatiebronnen waaruit het inzicht is verkregen
- de uitgevoerde risico-inschattingswerkzaamheden.

De standaarden reiken ons de elementen of domeinen aan die betrokken worden bij het verwerven van inzicht.

- De entiteit en haar omgeving
  - Organisatiestructuur, bedrijfsmodel
  - Sector, regelgevende factoren, externe factoren
- Het verslaggevingsstelsel
- Het stelsel van interne beheersing
  - Beheersomgeving, Proces van risicobeheersing en Monitoring
  - Informatiesysteem
  - Beheersmaatregelen

Wanneer we in het vervolg van deze whitepaper ingaan op het inzetten van data-analyse in de risicoanalyse, zullen we daarom de verbinding maken met deze elementen.

CONCREET: HOE DE ANALYSES IN TE ZITTEN ALS

RISICO-ANALYSEWERKZAAMHEDEN

Om u verder op weg te helpen hebben wij een uitwerking gemaakt. Hierin brengen we verschillende domeinen die de accountant onderzoekt tijdens het uitvoeren van risicoanalyse werkzaamheden, de elementen van de controlestandaarden en de concrete analyses bij elkaar.

De volgende domeinen van de kennis van de klant en haar omgeving en de interne organisatie zijn hierin betrokken:

- Financiële administratie, de algemene financiële functie
  - Geldverkeer
  - Voorraadbeheer
  - Projecten
  - Inkoopfunctie
  - Verkopen
-

RISICOANALYSE WERKZAAMHEDEN

VAN HET PROCES FINANCIËLE ADMINISTRATIE

De belangrijkste elementen van inzicht bij dit proces

Informatiesystemen	Hoe transacties worden geïnitieerd, worden vastgelegd, verwerkt en opgenomen in het grootboek.

Beheersactiviteiten	Procedures en functiescheidingen rondom registratie van boekingen.

Analyse of werkprogramma	Analyse	De risicoanalyse werkzaamheden
Grootboek / dagboek analyse	Grootboek-dagboek	■ Analyse van het gebruik van dagboeken, zoals inkoopboek, bankboeken, verkoopboek etc. helpt om na te gaan of de administratie logisch is ingericht en of balansposten en winst-en-verliesposten de te verwachten bedrijfsgebeurtenissen tonen.
Grootboek / dagboek analyse	Analyse verloop tussenrekeningen	■ Waarnemen dat de functie 'permanence' wordt toegepast. Kosten worden daarmee in de basis aan de juiste verslaggevingsperiode toegerekend. ■ Het tussentijdse inzicht en verloop van tussenrekening geeft informatie over de kwaliteit van de administratieve omgeving en de interne procedures of tussenrekeningen tijdig worden uitgezocht.
Journalposten	Memoriaal-analyse	■ De analyse van memoriaalboekingen wordt in de risicoanalyse ondersteunend gebruikt voor de inzage in het proces rondom het doorvoeren van correctiejournalposten. ■ De analyse van memoriaal boekingen toont het 'logisch gebruik' van het dagboek memoriaal. ■ De analyse van memoriaalboekingen rondom het einde van afsluitingsperiode geeft inzicht in eventuele sturing in tussentijdse rapportages.
	'Red-flag' - analyse	Tijdens de fase van het verwerven van inzicht kan dit vooral gebruikt worden als 'voorselectie' voor de uitvoeringsfase. Hierin wordt de gebruikelijkheid onderzocht van bepaalde kenmerken, denk aan: ■ Grote boekingen met ronde bedragen (vaak ook relevant in relatie tot transacties met verbonden entiteiten). ■ De gebruikelijkheid van boekingen die in weekenden en feestdagen worden gemaakt. ■ De logica van boekingen met een hele korte omschrijving. ■ Het begrip van boekingen die opvallen doordat deze worden gedaan door een user die normaal gesproken niet betrokken is bij de administratie.

RISICOANALYSE WERKZAAMHEDEN

GELDVERKEER EN BETAALORGANISATIE

De belangrijkste elementen van inzicht bij dit proces

Informatiesystemen Hoe transacties worden geïnitieerd, worden vastgelegd, verwerkt en opgenomen in het grootboek.

Beheersactiviteiten De uitwerking van interne procedures en autorisatielimieten.

Analyse of werkprogramma	Analyse	De risicoanalyse werkzaamheden
Liquide middelen	Bankmutaties	Door de analyse wordt nagegaan of op dagbasis het saldo van de bankmutaties in aansluiting is met de boeking in de financiële administratie. Hiermee wordt vastgesteld of het proces c.q. de koppeling op continue basis wordt uitgevoerd. Daarnaast wordt inzicht geboden in hoeverre het dagboek ook voor andersoortige boekingen gebruikt wordt.
Onrechtmatige betalingen	Mutaties buiten het reguliere betaalproces	Mutaties buiten het reguliere betaalproces kunnen zijn: ■ Losse betalingen (bijv. wanneer de betaalrechten hiervoor afwijkend zijn ingeregeld als bij batchbetalingen). ■ Incasso's. ■ Internetbetalingen, zoals ideal en betalingen via betaalplatformen. ■ Betaalkaart/ PIN. ■ Contante geldopnames. Dit inzicht is van belang voor de (fraude)risico-analyse.
Corruptie	Landen-analyse	Het inzicht wordt getoond in betaalverkeer met buitenlandse betalingen met specifieke aandacht voor de corruptie-index. Deze analyse draagt bij aan het inzicht in de cliënt en haar omgeving inzake vatbaarheid voor risico's op het gebied van WWFT en corruptie.

RISICOANALYSE WERKZAAMHEDEN

VOORRAAD EN VOORRAADBEHEER

De belangrijkste elementen van inzicht bij dit proces

Bedrijfsmodel en – activiteiten	Magazijnen en locaties, omvang van voorraden.
Het risico-inschattingsproces van de entiteit	Onderkennen van aanwijzingen voor bijv. snelle groei, uitbreiding van activiteiten, nieuwe producten of activiteiten.
Informatiesystemen	Hoe transacties worden geïnitieerd, worden vastgelegd, verwerkt en opgenomen in het grootboek.
Beheersomgeving	Prestatiemaatstaven en interne verantwoordelijkheden.
Verslaggeving	Toepassing van waarderingsgrondslagen.

Analyse of werkprogramma	Analyse	De risicoanalyse werkzaamheden
Grootboek / dagboek	Analyse boekingsgangen in relatie tot procesverloop	Verwerven van inzicht, als voorbeeld: Ontvangen voorraden worden tegen de systeemprijs opgeboekt tegenover een post "nog te ontvangen inkoopfacturen". Bij de inkoopfactuur vindt het afletteren plaats. Hiermee is er doorlopend een juiste afgrenzing, inzicht in de verplichtingen, prijsverschillen en koersverschillen.
	Analyse boekingsgangen in relatie tot procesverloop	Verwerven van inzicht in het informatiesysteem en de interne prestatimaatstaven: Data-analyse: De integratie tussen de boekhouding en andere voorraadmutaties, zoals voorraadverschillen en prijsverschillen. Betrek hierbij ook de interne monitoring op deze elementen.
Voorraden	Ouderdom en omloopsnelheid	De analyse van het seizoenspatroon, voorraadgroepen met een lage omloopsnelheid en/of hogere ouderdom, draagt bij aan het inzicht in kenmerken van productcategorieën en de vatbaarheid voor incurantheid.
	Subadministratie voorraad	De analyse van de voorraad sub-administratie draagt bij aan het inzicht in de kwaliteit van de voorraad-administratie: ■ Artikelen met negatieve aantallen of waarden. ■ Artikelen met aantallen maar zonder waarde. ■ Artikelen waarop al heel lang niet is gemuteerd. Dit inzicht geeft informatie over de vatbaarheid van afwijkingen in de voorraad vanuit het aspect informatiesysteem.
	'Prijstest' (Beheer van de voorraadprijs)	In de administratie wordt een systematiek gevolgd voor de voorraadprijs, zoals laatste inkoopprijs, gemiddelde inkoopprijs, VVP. Door middel van de prijestest wordt een integrale analyse uitgevoerd die inzicht geeft of inderdaad in alle gevallen de systeemprijs wordt toegepast, tot stand komt volgens de verwachting en of deze gevoelig is voor verstoringen of handmatige aanpassing.

RISICOANALYSE WERKZAAMHEDEN PROJECTEN

De belangrijkste elementen van inzicht bij dit proces

Bedrijfsmodel en – activiteiten	Relatieve omvang van projecten of projectgroepen, gebruikelijke aard van projecten met verhoudingen tussen eigen werk en uitbesteed werk, gebruikelijke doorlooptijden en gebruikelijke projectresultaten.
Informatiesystemen	Hoe transacties worden geïnitieerd, worden vastgelegd, verwerkt en opgenomen in het grootboek.
Beheersomgeving	Prestatiemaatstaven en interne verantwoordelijkheden.
Verslaggeving	Toepassing van waarderingsgrondslagen, namelijk de uitgangspunten en parameters op basis waarvan projectresultaten financieel worden geboekt.

Analyse of werkprogramma	Analyse	De risicoanalyse werkzaamheden
Grootboek / dagboek	Analyse boekingsgangen in relatie tot procesverloop	Verwerven van inzicht, als voorbeeld: ■ De boekingsgangen van de dekkingen (manuren, machine-uren). ■ Registratie en boekingsgangen van materiaalverbruik (interne afgifte materialen). Dit in verbinding met het proces van interne prestatie-meting: op welke manier wordt het resultaat op interne dekkingen doorlopend gemonitord en is dat in directe aansluiting op de registraties.
Grootboek / dagboek	Inrichting project-administratie	Verwerven van inzicht of projectresultaten in een geautomatiseerde procedure periodiek worden berekend en financieel geboekt. Aan de hand hiervan kan ook het inzicht worden verkregen en gedocumenteerd van de rekenkundige parameters die leiden tot geautomatiseerde tussentijdse resultaatboekingen.
Projecten	Projecten boekjaar	Het totaaloverzicht van afgesloten en niet-afgesloten projecten biedt inzicht in de activiteiten: welke belangrijke (groepen van) projecten te onderscheiden zijn. Zo kan blijken dat er projecten zich hebben voorgedaan die uitzonderlijk zijn in omvang, of waarbij ongebruikelijke projectresultaten zijn gerealiseerd, een afwijkende verhouding rondom onder-aanneming versus eigen werk zich heeft voorgedaan, etc.
Projecten	Uren-analyse	Aan de hand van de jobtime-shoptime analyses verkrijgen van procesinzichten, zoals: ■ Welke groepen van medewerkers uren dienen te registreren, al dan niet op projecten. ■ Of in de soll positie een relatie met het arbeidscontract aanwezig is. ■ Welke patronen er in productiviteit te herkennen zijn en of deze in lijn zijn met beleidslijnen van de organisatie.

RISICOANALYSE WERKZAAMHEDEN

RONDOM DE INKOOPFUNCTIE VAN DE ORGANISATIE

De belangrijkste elementen van inzicht bij dit proces

Informatiesystemen	Hoe transacties worden geïnitieerd, worden vastgelegd, verwerkt en opgenomen in het grootboek.
Beheersomgeving	Bij wijzigingen van systemen, wisselingen op sleutelposities, beperkt intern toezicht.
Wet- en regelgeving	De inkoopfunctie raakt belangrijke punten in de naleving van interne en externe procedures.

Analyse of werkprogramma	Analyse	De risicoanalyse werkzaamheden
Grootboek / dagboek	Analyse boekingsgangen en dagboeken	Analyse van de logica van het dagboek Inkopen: ■ Worden inkopen rechtstreeks op kostprijsrekeningen verantwoord, waarmee een verhoogd risico op afgrenzing ontstaat, of verloopt het via een te verwachten patroon van controlerende balansrekeningen. ■ Of en wanneer in het proces prijsverschillen financieel worden verwerkt. ■ Of kostenfacturen en investeringen bij de initiële boeking direct logisch worden verwerkt of dat er een complex vervolg proces aan gekoppeld is waarbij posten eerst worden verzameld en daarna verdeeld.
Crediteuren-analyse	Patronen in de crediteuren	■ Het inzicht in belangrijke crediteuren. Hiermee kan gericht vervolg inzicht worden verkregen in belangrijke contracten en condities en de totstandkoming hiervan. Dit inzicht draagt ook bij aan het begrip van risico's van oneigenlijke management beïnvloeding. ■ Inzicht in de nieuwe belangrijke crediteuren ten opzichte van voorgaand jaar. Zeker relevant in relatie tot personele wisselingen op belangrijke posities, wisselingen in budgethouders. Verder is het inzicht in nieuwe crediteuren bij uitstek relevant om het de naleving van het interne inkoop- en aanbestedingsbeleid te toetsen, zoals bij (semi-)overheidsinstellingen relevant is.
Crediteuren-analyse	Landen-analyse	■ Het verwerven van inzicht in de landen waarin leveranciers zijn gevestigd ondersteunt de analyse of er sprake zou kunnen zijn van: ■ Complexiteit in de afgrenzing van inkopen: leveringen 'over zee', incoterms en daarmee het vraagstuk rondom economisch eigendom van voorraden. ■ Gevoeligheid voor internationaal prijsbeleid. ■ Inzicht in hoeverre inkopen in vreemde valuta plaatsvinden en daaraan gerelateerd het gebruik van afdekkingsinstrumenten, waarbij complexiteit en subjectiviteit aan de orde kan zijn.

RISICOANALYSE WERKZAAMHEDEN

PRIMAIRE BEDRIJFSACTIVITEIT (VERKOPEN)

De belangrijkste elementen van inzicht bij dit proces

Bedrijfsmodel en -activiteiten	Kenmerken van markten, geografische gebieden, afnemers, opbrengst categorieën en de impact op verslaggeving.
Het risico-inschattingsproces van de entiteit	Onderkennen van aanwijzingen voor bijv. snelle groei, uitbreiding van activiteiten, uitbreiding van activiteiten in het buitenland.
Informatiesystemen:	Hoe transacties worden geïnitieerd, worden vastgelegd, verwerkt en opgenomen in het grootboek.
Beheersactiviteiten	Functiescheidingen en autorisatieprocedures rondom bijvoorbeeld creditnota's.
Beheersomgeving	Prestatiemaatstaven en interne verantwoordelijkheden.

Analyse of werkprogramma	Analyse	De risicoanalyse werkzaamheden
Grootboek / dagboek	Analyse boekingsgangen en dagboeken	Inzicht in logisch gebruik van de verkoop dagboeken en de grootboekrekeningen: ■ In hoeverre de te verwachten boekingen (debiteuren, omzetbelasting, omzet) blijken of dat bijvoorbeeld verkoopfacturatie wordt afgeboekt van een positie "nog te factureren omzet". Het aspect afgrenzing kan daarmee belangrijk zijn voor de controle. ■ Bij handelsorganisaties: of de kostprijs omzet direct financieel geboekt wordt als onderdeel van de registratie van de verkoopboeking. Dit is ook van belang voor de interne prestatie monitoring.
Debiteuren	Kenmerken van debiteuren	■ De analyse van belangrijke debiteuren in omvang geeft nader inzicht in het soort klanten / klantgroepen, afhankelijkheid van klanten (continuïteit, contractvorming) en indicaties rondom mogelijke management beïnvloeding, het bestaan van specifieke contractvoorwaarden. ■ De opbouw en het verloop van de betaaltermijn van debiteuren, de afboekingen gedurende het boekjaar en het type klanten / sector draagt bij aan inzicht in risico's op oninbaarheid van vorderingen. ■ Feitelijke afboekingen gedurende het jaar in relatie tot de getroffen voorziening voor oninbaarheid ultimo voorgaand jaar is een relevante analyse om de kwaliteit van het schattingsproces van het management te evalueren.
Debiteuren	Analyse van de sub-administratie	■ Het inzicht in de subadministratie debiteuren toont of bankomvangsten doorgaans één-op-één afgeletterd worden in de debiteuren subadministratie. Het nog openstaan van 'losse bankregels' of creditfacturen zijn mogelijke indicatoren van een niet goed ingericht proces of onvoldoende monitoring.

Analyse of werkprogramma	Analyse	De risicoanalyse werkzaamheden
Verkoopfacturatie	Crediteringen	- De analyse van creditnota's gedurende het boekjaar: - Spreiding gedurende de periode - Inzicht per klant - Inzicht per systeemgebruiker Geeft inzicht in afgrenzingsrisico's en de procesgang (procedures en verantwoordelijkheden).
Verkoopfacturatie	Artikelgebonden en niet artikelgebonden verkopen	Naast de hoofdstroom van verkoopregistraties op artikel-niveau worden soms ook zogenaamde 'dummy-artikelen' gebruikt of worden factuurregels rechtstreeks in het grootboek verantwoord. Voorbeelden hiervan zijn correctiefacturen, creditfacturatie voor prijscompensaties en bonusregelingen en overige artikelen zoals vrachtkosten. De analyse toont aan welke typen van "niet-artikel" verkopen zich voordoen. Juist afwijkende stromen zijn van belang om te onderkennen in de risicoanalyse.
Verkoopfacturatie	Prijsopbouw	Met specifieke analyse wordt op voorhand meer inzicht verkregen in prijzen in de verkoopfacturatie: - Mediaan-analyse van de opbouw van gehanteerde prijzen. Hiermee wordt de verwachting opgebouwd van de range waarin prijzen zich normaliter bevinden. Door nadere analyse van de mutaties in de afwijkende categorieën wordt nader proces-inzicht verkregen. Het inzicht in de totstandkoming van de prijzen wordt onderbouwd en leidt tot de juiste verwachtingen voor de eindejaarscontrole. * - Analyse gehanteerde prijzen ten opzichte van prijslijsten. In organisaties waarin basisprijzen periodiek worden vastgesteld geeft deze analyse inzicht in groepen van transacties die belangrijk afwijkend zijn van de basisprijzen. Hiermee ontstaat verdiepend inzicht in de werkwijzen en procedures en de risico's in de opbrengstverantwoording. * NB: door dit inzicht in de risicoanalyse fase te verwerven kan voor de eindejaarscontrole al een beter onderbouwde analyse worden opgesteld.

DE IMPACT OP

DE PLANNINGSFASE

Veel accountants zullen dit herkennen bij het vastleggen van informatie in de planningsfase:

- Feitelijke cliëntinformatie wordt wel genoteerd, maar staat soms grotendeels los van de rest van het dossier.
- Rndom processen worden lijncontroles beschreven op basis van inlichtingen ("hoe loopt het proces?"), aangevuld met documentatie zoals pakbonnen, facturen en bankafschriften.
- Wat vaak open blijft, is de vraag hoe deze werkzaamheden nu precies bijdragen aan de risico-inschatting.

De planningsfase is echter méér dan het verzamelen en opslaan van informatie. Het gaat om het verwerven van inzicht dat altijd in relatie staat tot mogelijke risico's in de jaarrekening. Het vertrekpunt is dus niet alleen de input (cliëntinformatie, procesbeschrijvingen, documentatie), maar vooral: welke risico's op afwijkingen kunnen zich voordoen in posten en beweringen?

In deze whitepaper krijgt u praktische handvatten om het verwerven van inzicht direct te koppelen aan mogelijke risicofactoren en risico's. Zo krijgen risicoanalyse-werkzaamheden meer zeggingskracht en meer functie in de controle. Bovendien laten we zien hoe een datagedreven aanpak juist in de planningsfase al grote meerwaarde kan hebben.

HOE VERDER

Deze whitepaper geeft u inzichten over de risicoanalyse in de controle aanpak en het gebruik van data-analyse hierin. Tegelijkertijd zien wij het als een aanzet.

In onze ambitie ligt de lat hoger. Niet voor niets heeft deze whitepaper als titel "De toepassing van **financiële** data-analyse in de risicoanalyse". Andere bronnen van financiële en niet financiële data-analyse maken het landschap completer. Het toevoegen van bronnen en analyses is dan ook één van de zaken waar we mee doorgaan.

Maar ook langs een andere as zien wij voor ons mogelijkheden om de verbinding tussen risicoanalyse en uitvoering in de data gedreven aanpak te versterken. Bijvoorbeeld door in de werkprogramma's en analyses, zoals u die kent, al een voorzet te doen om werkzaamheden en risiconiveaus te verbinden.

Genoeg over onze ideeën. Wij nodigen u uit om met deze materie verder aan de slag te gaan. We bieden ondersteuning, bijvoorbeeld door te sparren over een bepaalde casus. Of ook breder: in een vaktechnisch overleg bij uw kantoor.